II. GENOCIDUL ÎN MOLDOVA:
INSPIRATORI ŞI EXECUTANŢI

PROCESUL de evidenţiere a organizatorilor şi executorilor adevăraţi ai acţiunilor de genocid în raioanele de est ale Moldovei nu e aşa de simplu cum ar părea la prima vedere. Doar se ştie, că oamenii educaţi în spiritul umanismului şi dragostei de omenire nu sînt în stare să efectueze nimicirea fizică a oamenilor nevinovaţi. De dragul banilor nici unul din ei nu va ucide bătrîni, femei şi copii, nu va distruge casele oamenilor paşnici. De aşa ceva sînt capabili numai indivizii deprinşi să se ghideze doar de interesele lor, care de dragul atingerii anumitor scopuri politice şi materiale îi conduc la comiterea diverselor acţiuni inumane.

În scopul explicării obiective şi ştiinţifice a cauzelor apariţiei acţiunilor de genocid pe pămîntul Moldovei, în fascicula a doua a articolului vom expune statornicirea acestui fenomen social antiuman. În măsura posibilităţilor vom dezvălui legităţile şi mecanismul influenţării asupra psihicului şi mentalităţii unor cercuri ale populaţiei fostei U.R.S.S., formării la oamenii contaminaţi de spiritul şovinismului a concepţiei necesităţii reprimării mişcărilor de eliberare naţională a popoarelor neruse.

După cum mărturisesc documentele, imperiul rus şi în timpul cotropirii Caucazului de Nord a aplicat aceleaşi metode barbare de subjugare a popoarelor neruse ca şi în Crimeea. Rezistenţa eroică în 1817—1864 a popoarelor dornice de libertate din Caucaz a făcut să turbe autocraţia ţaristă şi comandamentul armatelor ruse. A urmat o serie de acţiuni de reprimare, întreprinse de armata rusă, succedate de răpirea cirezilor de vite, de devastarea şi arderea aulelor populaţiei băştinaşe. Astfel, în 1821 în Transkubania au fost devastate cîteva localităţi ale nohailor, iar în 1822 un detaşament de cazaci a ars 17 aule în Transkubania.

Cotropind teritoriile popoarelor din Caucazul de Nord, ţarismul prin forţă îi deposeda pe munteni de pămînturile mănoase, impunîndu-i să plece în lumea largă. În 1861 Alexandru II a aprobat un rescript inuman, prin care adigheienii şi alte popoare caucaziene au fost deposedate de 1 milion 300 mii desetine de pămînt, distribuite ulterior ofiţerilor armatei coloniale, demnitarilor ţarişti, moşierilor ruşi şi cazacilor.

Lipsiţi de pămînt — principala sursă a vieţii şi activităţii oricărui popor din lume — o mare parte a populaţiei băştinaşe din Caucazul de Nord a fost nevoită să emigreze în Turcia. Numai prin porturile răsăritene ale Mării Negre din 1858 pînă în 1865 au plecat peste 493 mii de oameni, inclusiv 45023 natuhăieni, 27337 abadzehi, 165626 şapsugi, 74567 ubîhi, 30000 abazini, 30650 nohaieni, 17 mii cabardinieni, 23193 ceceni (vezi: Istoria narodov Severnogo Kavkaza (conţa XVIII v. — 1917 g.). — M., 1988, pag. 34, 35, 202, 207).

Analiza evenimentelor din secolele XIX—XX arată că prin eforturile autocraţiei ţariste şi a regimului totalitar bolşevic au fost şterse de pe harta geografică a lumii unele popoare din Caucazul de Nord. Conform documentelor recensămintelor populaţiei din 1959, 1970, 1979 şi 1989 în U.R.S.S. n-au mai fost înregistrate asemenea popoare ca natuhăienii, abadzehienii, ubîhienii etc.

În cadrul prelegerii din aprilie curent la Congresul VI al deputaţilor poporului din Federaţia Rusă, deputatul M. Tumov a evidenţiat faptele de genocid contra popoarelor Caucazului de Nord: **«V nedaliocom proşlom polumilionnîi şapsugskii narod,** odin iz plemion cerkesov-adîgov Severnogo Kavkaza, **v rezulitate Kavkazskoi voinî, practiceski polnostiu bîl unicitojen** (sublinierile noastre — **D. G.**) V jivîh ostalisi tîseaci celovek. Segodnea ătot deseatitîseacinîi narod nahoditsea na grani polnogo isceznovenia kak ătnos. Ego uje postigaet sudiba drughih cerkessko-adîgskih plemion, ubîhov i natuhaiţev, toje kogda-to bolişih narodov, no kotorîh segodnea uje net — ni malogo, ni bolişogo». (Rossiiskaia gazeta», 1992, 25 aprilie).

În timpul elaborării Convenţiei «Cu privire la preîntîmpinarea crimelor de genocid şi penalizarea lor» reprezentantul fostei U.R.S.S. insista să se includă în documentul de drept internaţional un punct special referitor la interzicerea actelor de genocid cu caracter naţional-cultural, care se exprimă prin acţiuni îndreptate împotriva folosirii limbii naţionale şi împotriva culturii naţionale a unui oarecare grup de populaţie. Era o propunere preţioasă. Dar de ea nu s-au ghidat nici în imperiul rus, nici în fosta U.R.S.S.

E ştiut că şi autocraţia ţaristă, şi regimul bolşevic au făcut tot posibilul pentru ca popoarele neruse să fie deznaţionalizate şi rusificate. Cu durere în suflet a comunicat M. Tumov Congresului VI al deputaţilor poporului din Federaţia Rusă despre situaţia catastrofală în care se află limba şi cultura naţională a şapsugilor. Deputatul poporului menţiona că «peste 60 procente din cele zece mii de membri ai poporului şapsug astăzi nu pot nici să scrie, nici să citească în limba lor maternă. Iar 40 procente din copii în genere nu cunosc limba maternă. El pe bună dreptate întreba organul suprem legislativ al Rusiei: «Oare aceasta nu e-o tragedie?».

Rusia ţaristă şi fosta U.R.S.S. au promovat o politică de genocid şi faţă de alte popoare neruse. Astfel, după cotropirea Kareliei, coloniştii ruşi i-au impus pe kareli să plece pe pămînturile cele mai neproductive. În felul acesta pentru populaţia băştinaşă în mod intenţionat au fost create asemenea condiţii de viaţă, care au dus nu la sporirea firească a numărului populaţiei karele, ci la reducerea substanţială a populaţiei băştinaşe în ţinut: a karelilor şi finlandezilor. Dacă în 1926 în U.R.S.S. trăiau 248 mii de kareli şi 135 mii de finlandezi, apoi în 1989 numărul acestora s-a redus de aproape două ori — 131 mii de kareli şi 67 mii de finlandezi.

FOAMETEA organizată în anii 30—40 de regimul bolşevic, exterminarea în masă a reprezentanţilor intelectualităţii, ţărănimii şi altor pături ale populaţiei au dus la o reducere substanţială a numărului populaţiei altor popoare neruse. Dacă în 1897 au fost înregistraţi 288,6 mii de bureaţi, apoi în 1959 numai 253 mii: evenci la 1897 erau 64,5 mii, iar în 1959 — numai 24 mii. A avut loc o reducere evidentă a numărului populaţiei *chiar şi a unor etnii mari. Cazahi în 1926 în fosta U.R.S.S. erau 3 mln. 968 mii de oameni, iar la 1959 — numai 3 mln. 622 mii, adică cu 346 mii mai puţin.*

Cu o deosebită cruzime regimul bolşevic a efectuat genocidul faţă de coreeni, curzi, turcii-meshetini, tătarii din Crimeea, nemţi, calmîci, caraceaeveni, ceceni, inguşi, balcari şi alte popoare. Cu sprijinul unităţilor N.K.V.D. milioane de oameni au fost impuşi să părăsească căminele natale, averea agonisită cu multă trudă. Încărcaţi cu forţa în vagoane pentru transportarea vitelor, ei au fost rupţi de la teritoriile lor istorice şi duşi în raioanele îndepărtate ale Siberiei, Cazahstanului şi Asiei Mijlocii.

Sute de mii din numărul represaţilor au decedat în drum sau în locurile de exilare. Doctorul în istorie Ianus Ahmadov în raportul «Calea istorică a poporului cecen», expusă în faţa delegaţilor Congresului I al poporului cecen, a dat publicităţii următoarele cifre: din o jumătate de milion de ceceni şi inguşi deportaţi, peste cîţiva ani au rămas în viaţă mai puţini de 300 mii.

Documentele şi depoziţiile martorilor dezvăluiesc chipul sălbatic al organizatorilor şi executorilor activi ai acţiunilor de genocid împotriva popoarelor neruse. Adeseori acţiunile acestora nu se deosebeau prin nimic de crimele călăilor esesovişti.

Moartea lui Stalin n-a schim
bat atitudinea ostilă a forţelo
imperial-şovine faţă de mişca
rea de eliberare a popoarelo
neruse. Dacă careva din el
încerca să manifeste tendin
spre cucerirea independen
politice, atunci în scopul r
primării mişcărilor de eliber
re apărute imediat era pus
funcţiune tot aparatul repr
siv, inclusiv armata. Munţi
tregi de trupuri a lăsat în u
ma sa «viteaza» Armată S
vietică în timpul înnăbuşir
aspiraţiilor de eliberare a u
gurilor în 1956, afganezil
în 1979—1988, cazahilor
decembrie 1986, gruzinil
în aprilie 1989, azerbaidje
lor — în ianuarie 1990, litu
nienilor şi letonienilor
ianuarie 1991. Totodată, c
mai activi organizatori
executori ai acţiunilor de g
nocid au fost decoraţi cu în
te distincţii guvernamenta
ale U.R.S.S., au fost avansa
la posturi de conducere.

Prin decretul Prezidiul
Sovietului Suprem al U.R.S.
din 8 martie 1944, L. Beri
B. Kobulov, I. Serov, S. Kru
glov, pentru îndeplinirea exem-
plară a misiunii,adică pentru
diriguirea acţiunilor de gen
cid împotriva popoarelor Ca
cazului de Nord, au fost dec
raţi cu ordinul «Suvorov» d
gradul I. Concomitent cu ord
ne «Suvorov» de gradul II
ordine «Kutuzov» de grade
I şi II au fost decoraţi alţi 3
de colaboratori ai N.K.V.
(«Izvestia», 1992, 14 martie
Pentru reprimarea prin for
armelor a luptei de eliberar
a ungurilor şi afganezilo
mulţi au obţinut chiar titl
de Erou al Uniunii Sovietic
au devenit generali şi mar
şali, au ocupat posturile-che
în conducerea fostei U.R.S.S
şi a Federaţiei Ruse actuale

Nu e întîmplător nici fa
tul că participantul activ
reprimarea mişcărilor spre
independenţă reală a Ungari
în 1956 şi a Ceho-Slovaciei
1968, colonelul armatei sovi
tice Chitac, de naţionalita
român, s-a pus în fruntea g
zii republicii anticonstituţio
le nistrene. Deprins a slug
nici în faţa Moscovei, el,
şi alte marionete, e gata şi
prezent să-şi demonstreze
votamentul faţă de forţele
periale chiar şi prin exter
narea celor mai buni fii şi
ce ale propriului popor.

Dumitru GRAM
colaborator ştiinţific
Institutul de Filozofie,
ciologie şi drept al A
demiei de Ştiinţe a
publicii Moldova.

DIGEST

RĂZBOIUL ŞI FINANŢELE

ODINIOARA

În februarie 1991 conducerea unională, pentru care conflictul din Moldova era necesar ca să-şi demonstreze încă o dată propria utilitate, a binecuvîntat Agroprombanca din U.R.S.S. să stabilească, ocolind Banca republicană a Moldovei, relaţii directe cu filiala acesteia din Tiraspol. Întreprinderile industriale de apărare din Tiraspol, care constituie baza industriei din oraş şi sînt legate de furnizorii şi consumatorii din Federaţia Rusă şi Ucraina, au căpătat posibilitatea să se achite direct, evitînd Chişinăul.

Odată cu destrămarea Uniunii, conducătorii băncilor naţionale din Moldova şi Rusia Leonid Tolmaci şi Grigorii Matiuhin au convenit să nu mai admită în viitor atare «surpriză». De aceea din noiembrie 1991 centrul decontărilor de casă din Tiraspol a devenit iar sucursală a Băncii din Republica Moldova, în conformitate cu legislaţia naţională. Lunile ce au urmat au fost cele mai liniştite după începerea dezbinului.

ACTUALMENTE

Noul tur pe spirala conflictului care continuă şi azi a coincis cu decizia Băncii centrale a Rusiei de a deschide la Tiraspol contul corespondenţilor. Oficial aceasta a avut loc la 12 martie, dar în documentele parlamentului nistrean e fixată ziua de 9 martie. Căpătînd iarăşi posibilitatea de a se achita cu partenerii, ocolind Chişinăul, Tiraspolul a căpătat pur şi simplu independenţă economică. Au încetat, după cum ne-a comunicat preşedintele Băncii naţionale a Moldovei Leonid Tolmaci, virările de pe malul stîng în bugetul naţional. Din februarie 1991 Moldova a primit numai un lot în numerar de 350 mln de ruble, în timp ce la Tiraspol bancnotele sînt expediate în mod regulat. Astfel, în mîinile liderilor nistreni au nimerit mijloace enorme.

INGÎNDURARE

De-a mirării e că decizia politică pentru deschiderea la Tiraspol a contului corespondenţilor n-a fost luată de conducerea Rusiei. După cum relatează contabilul-şef al Băncii centrale a Rusiei Stanislav Nikitin, «V Banke rassmotreli prosibu Tiraspolea i socili ee i vîpolnimoi, i dostatocino vîgodnoi. Otvetstvennosti za otcrîtie sciota v ŢBR doljen nesti sam prositeli...» E o logică «eminamente» bancară...

Dar se iscă întrebarea: cine, de fapt, stabileşte politica Rusiei cu ţările învecinate? Prea poate că mîine se vor adresa să li se deschidă conturi de corespondenţi Stepanakertul, poimîine — Simferopolul sau, mai ştii, Kuleabul care s-a certat cu Duşanbe... Oare întradevăr vor purta răspundere numai solicitanţii?

Igor STADNIC
(«Moskovskie novosti», nr. 27)

AŢI VRUT SĂ AFLAŢI...

SCHIMB «MOSCVICIUL» PE TRĂSURĂ...

Mi-am vîndut «Moscviciul» şi vreau să-mi cumpăr un cal, căci acestuia nu-i trebuie benzină. Dar tot umblu pe la iarmaroace şi nu pot să-mi realizez gîndul. Aş vrea să aflu ce se face în republică pentru a dezvolta şi ramura aceasta atît de necesară?

Ion BOLEA,
tîmplar, raionul Edineţ

Răspunde dl Gheorghe CIBOTARU, specialist principal al Direcţiei zootehnie a Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei:

— În 1916 pe teritoriul actual al Moldovei erau întreţinuţi 384 mii de cai, în 1941 — 335 mii, iar la 1 ianuarie anul curent numai 46,4 mii. Majoritatea gospodăriilor noastre s-au dezvăţat să folosească caii. Cu fiece an, din contra, sporeşte numărul de cai întreţinuţi de cooperative şi gospodării individuale. Omul simplu ştie preţul acestui animal. Dacă în 1982 acestea întreţineau 1700 de cai, la 1 ianuarie a. c. numărul lor a constituit 11900. În scopul de a dezvolta ramura aceasta au fost aduşi cai de prăsilă din
Ucraina, Başkiria şi a
uni. Printre gospodări
cresc cai de rasă e fo
hoz «Prut» din Unghe
bota» din raionul Ta
operativa agricolă «C
Hînceşti, comuna Me
nii Noi, şi altele. În
cal costă 35—40 mi

●

RECICLARE ÎN Ţ
STRĂINE

Aş vrea să aflu c
lectează pe special
urmează să fie trim
ciclare în ţări străin
Nicolae A
economist, oraşul C

Cadrele ce urme
mise la recilcare în
sînt selectate de c
publicană care ac
lîngă Comitetul
lemele reformei e
Dl Nicolae Mic
de secţie la acest
secretarul comisie
ne-a informat că
torii de a fi trimiş
în domeniul relaţi
ei de piaţă este an
curs. Criteriul p
se ia în seamă la
didaturilor e cun
tre doritori a un
le străine: engle
sau germana.

ZONA DE SECURITATE.md